25 KÉRDÉS ÉS VÁLASZ GAZDASÁG-POLITIKAI KÉRDÉSEKRŐL

?

!

Interjú
Nyers Rezső elvtárssal

KOSSUTH

25 KÉRDÉS ÉS VÁLASZ GAZDASÁGPOLITIKAI KÉRDÉSEKRŐL

INTERJÚ NYERS REZSŐ ELVTÁRSSAL

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ · 1969

termelésből vagy szocialista importból beszerezhetők lettek volna.

A vállalati önállóság kiszélesítését és a piaci hatások érvényesülését fokozatosan kívántuk végrehajtani a beruházások vonatkozásában és az áraknak az értékviszonyokhoz való igazodásában. A fokozatosságot mindkét vonatkozásban sikerült elérni, viszont az árak igazodása a kialakított elvi árcentrumhoz lassúbb a tervezettnél. Alig érvényesült az ármechanizmus kereslet-kínálat szabályozó hatása. A vállalatok és a szövetkezetek néhány termék kivételével nem kényszerültek tartós árcsökkentésre, a piaci viszonyok túlságosan széles méretekben lehetővé tették a korszerűtlen, divatjamúlt termékek viszonylag magas árának fenntartását. Az aktív árpolitika kialakulását a kereskedelem sem segítette elő kellően, ellenállt a termelők szórványos árváltozási kísérleteinek, és árpolitikai tevékenységét szinte kizárólag az időszakos kiárusításokra korlátozta. Éppen ezért a reform további kibontakoztatásának időszakában tovább kell előrehaladnunk — a fogyasztók érdekeit is szem előtt tartva — az árarányok javításában és a szabadabb árformák alkalmazásában. Mindezt igazán hatékonyan az árubőség fokozódása mellett tehetjük meg.

A különböző gazdasági szervek információs kapcsolata 1968-ban még nem volt megfelelő, emiatt jellegzetesen kezdeti zavarok is keletkeztek. Előfordult például, hogy ugyanazt a terméket a nagykereskedelem és közvetlenül a kiskereskedelem is megrendelte a termelőtől és emiatt — főleg a nagykereskedelemben — felesleges készletek keletkeztek. Úgy látszik „hiánycikk" a színvonalas piackutatás is, és a vállalatok még kevéssé tudják előre felmérni a többi érintett vállalat cselekvésének irányát.

A reform első évének „gyermekbetegségei" ellenére sem voltak alapvető problémák, súlyos ütközések a központi terv és a piaci mechanizmus között. Ennek egyik fontos oka az is, hogy számítván az átmeneti időszak különböző problémáira — ott, ahol ez szükségesnek látszott — jó előre felkészülve al-

tett változataiban. E módszer a folyamatos tervezéssel együtt igen célszerűnek látszik arra, hogy a vállalatok tervszerűen és rugalmasan alkalmazkodjanak a menet közben jelentkező változásokhoz.

A vállalatokra minden szempontból nagyon jó hatása van annak, hogy bevonják őket a népgazdaság negyedik ötéves tervének készítésébe. Ennek nyomán fokozottabban alkalmaznak matematikai módszereket, de ennek elterjedése még viszonylag szűk körű.

Összefoglalva megállapítható, hogy a vállalati tervek — a közgazdasági szabályozók útján, az állami gazdaságpolitikai információ fejlesztésével, továbbá a vállalatok és a központi szervek együttes tervezőmunkájának révén — nagyon jól összhangba hozhatók a népgazdasági tervvel. Ezt bizonyítja hazánkban az 1968. és az 1969. év gyakorlata. A tervezési feltételek változásával a tervezés új módszere ma még a vállalatok jelentős részénél a fejlődés fázisában van. Sok helyen nagy gond például az eredmény- és az ártervezés; és ennek minősége vállalatonként meglehetősen eltérő. Ebben nem annyira a különböző iparági és vállalati adottságok játsszák a fő szerepet, hanem a reformra való felkészülés más és más színvonala. Szükséges a tervezési-gazdálkodási szemléletmód továbbfejlesztése is.

Mindezek ellenére a gazdasági elemző, értékelő munka és a gazdaságossági számítások kezdenek megszokott vállalati funkcióvá válni. A vállalati tervezés bevezetése — az útkeresés ellenére — mindenképpen biztató, a tervgazdálkodás hazai jövője szempontjából nagyon pozitív tényező.

musra való áttérés folyamatosságának biztosítása volt. Ezért még nem került sor a hitelpolitika szelektív jellegének következetes érvényesítésére.

— A beruházási hitelek finanszírozását az előző években hozott központi és vállalati beruházási döntések nagymértékben meghatározták, nagyrészt már eleve lekötötték, így a hitelpolitikai irányelvek érvényesítésére lényegében csak az új beruházásoknál nyílt mód.

— A vállalati saját források gyors képződésével párhuzamosan 1968 folyamán gyengült a hitelrendszer szabályozó ereje is, a vállalatok növekvő saját forrásaikat a termelés és a készletek bővítésére használhatták fel. A hitelpolitika restriktív jellege nem tudott kielégítően érvényesülni.

Az év második felében a bank a tartós forgóeszköz-növekedés fedezetéül szolgáló hiteleket a január elsejei saját eszközarány mértékéig a fejlesztési alapból visszafizetendő hitellé alakította át. Ennek törlesztésére első ízben 1969-ben került sor, így a készletnövekedés és ennek a fejlesztési lehetőségekre való hatása időben elkülönül. Mindamellett az intézkedés kedvezően befolyásolhatja — a fejlesztési alapok 1969. és 1970. évi terhelése révén — a beruházási keresletet.

— Az 1968-ban kialakult magas nyereség mellett a hitelezés költsége (kamat) nem érintette érzékenyen a vállalatokat, nem befolyásolta számottevően az érdekeltséget.

Az elmondottak alapján szükségessé vált a hitel- és kamatpolitika módosítása. Fontos változás, hogy az új hitelpolitikai irányelvek elszakadnak a „Gergely-naptár"-tól, tehát nem kizárólag 1969-re vonatkoznak. A „naptártól való elszakadás" a vállalatok számára lehetővé teszi, hogy gazdálkodási koncepcióikat ne csak egy esztendőre alakítsák ki.

A beruházási hitelezésnek vannak „tiltott területei" is, amelyeket a kínálat túlsúlya — ilyen például pillanatnyilag a ruhaipar — vagy pedig az jellemez, hogy beruházásaik a célcsoportos kategóriába tartoznak. Ezeken a területeken csak a kedvező devizahozamú beruházások jelentenek kivételt.

A pénzeszközök fokozottabb koncentrálása és a gazdaságos